

luntur. » Item idem. « Negligere quippe cum possis A deturbare perversos, nihil est aliud quam fovere. »

Augustinus: « Quisquis metu cuiuslibet potestatis veritatem occultat, iram Dei super se provocat, quia magis timet hominem quam Deum. »

Ambrosius: « Consentire est, non solum scienter mala fieri permittere, sed etiam malefacta non persequi. »

Gregorius: « Qui non corrigit resecanda, committit. » Item in *Moralibus*: « Plerumque quieti atque inconcussi relinquimur, si obviare pravis pro justitia non curamus. Sed si ad æternæ vitæ desiderium animus exarsit, si verum lumen jam intrinsecus respicit, si in se flamma sancti fervoris accendit, in quantum locus admittit, in quantum causa exigit, B debemus pro defensione justitiæ nosmetipsos obficere, et perversis ad injusta prorumpentibus etiam cum ab eis non quærimur obviare. Nam cum justitiam quam nos amamus in aliis ferunt, nos nihilominus sua percussione confodiunt, etiamsi venerari videantur. »

Et quoniam a quibusdam eorum ignorantia, a quibusdam vero negligentia, ab aliquibus autem su-

perbiæ contumacia delinquitur, optimum est ut primum levius mitiusque cum eisdem et cum schismaticis agatur, et ut pro eis oretur, « ne forte, » sicut ait Apostolus, « det illis Deus reprobum sensum, ut si resipiscant a laqueis diaboli, a quibus alligati tenentur (*Rom. 1; II Tim. 1*). » Quod si rationi non acquieverint, Simoniaci pariter et schismatici, ut incurabilia membra ab Ecclesiæ corpore abscondantur, et ut dictum est, ab exteris potestatibus opprimantur.

Sciendum est Augustinum de omnibus hæreticis et schismaticis ad quendam Petrum sic scripsisse: « Firmissime tene et nullatenus dubites, omnes hæreticum et schismaticum quantumvis multas elemosinas faciat, vel etiam pro Christo sanguinem fundat, cum diabolo et angelis ejus æterno igni mancipandum, nisi ante finem vitæ hujus catholicæ incorporaretur et reintegretur Ecclesiæ. »

Hactenus contra eos qui dicunt Dei Ecclesiam et pontificum ejus ordinationem regis potestati subjacere, contraque Simonicorum sacerdotium et sacrificium satis dictum. Nunc restat de facultatibus Ecclesiæ dicere, quas iidem contendunt sub regis ditione manere.

S. ANSELMI COLLECTANEA.

(Apud CANISIUM, *Antiquæ Lectionis*, tom. VI, pag. 235.)

LECTORI.

In manuscripto codice quo usi sumus, subjiciebantur sequentes sententiæ, ab ipso, ut videtur Anselmo, ex variis auctoribus collectæ, quibus demonstrare studet Ecclesiæ facultates non esse in potestate regis aut Cæsaris. Quo fit, ut ea quæ sequuntur aut sint altera pars secundi libri; aut totius operis liber tertius. Utrum tamen nihil desideretur, non injuria ambigas.

Albinus in libro secundo super Matthæum.

« Invenit Jesus in templo vendentes boves et oves et columbas et nummularios sedentes; et cum fecisset quasi flagellum de funiculis, omnes ejecit de templo, oves quoque et boves, et nummulariorum effudit æs, ac mensas subvertit (*Matth. xxi; Joan. 11*). » Boves, oves et columbæ ad hoc emebantur, ut offerrentur in templo. Nummularii ad hoc sedebant ad mensas, ut inter emptores venditoresque hostiarum prompta esset pecuniæ taxatio. Videbantur ergo licite vendi in templo, quia ad hoc emebantur ut in eodem templo offerrentur Domino. Sed nolens ipse Dominus aliquid in domo sua terrenæ negotiationis ne ejus quidem quæ honesta putaretur, exhiberi, dispulit negotiatores injustos, et foras simul omnes cum his quæ negotiabantur ejecit. Quid ergo, fratres mei, quid putamus faceret Dominus, si rixis dissidentes, si fabulis vacantes, si risu dissolutos, vel alio quolibet scelere reperiret irretitos, qui hostias quæ sibi immolarentur ementes in templo vidit et eliminare festinavit?

C Hæc propter illos diximus, qui ecclesiam ingressi non solum intentionem orandi negligunt, verum etiam ea pro quibus orare debuerant, augent, insuper et arguentes se pro hujusmodi stultitia conviciis odiisque, vel etiam detractationibus insequuntur, addentes videlicet peccata peccatis, et quasi funem longissimum sibi incauta eorum augmentatione texentes, nec timentes ex eo districti judicis examinatione damnari. Nam bis quidem in sancto Evangelio legimus quod veniens in templo Dominus hujusmodi negotiatores ejecit, primum videlicet, id est, tertio ante passionem suam anno, sicut ex Joannis Evangelistæ sequentibus scriptis agnoscimus, et ipso quo passus est anno, cum ante quinque dies Paschæ sedens asino Jerosolymam venisset. Sed hoc idem in D templo jam sanctæ Ecclesiæ, examine quotidianæ visitationis agere, omnis qui recte sapit, intelligit.

Unde multum tremenda sunt hæc, dilectissimi, et digno expavescenda timore, sedulaque præcavendum industria, ne veniens improvisus, perver-

sum quid in nobis unde merito flagellari ac de ecclesia ejici debeamus, inveniat. Et maxime in illa quæ specialiter domus orationis vocatur, observandum, ne quid ineptum geramus, ne cum Corinthiis audiamus ab Apostolo: « Nunquid domos non habetis, » ad agenda vel loquenda temporalia, « aut Ecclesiam Dei contemnitis? » (*I Cor. II.*) Etiam a propheta cum Judæis: « Dilectus meus in domo mea fecit scelera multa (*Jer. VI.*) »

Et quidem gaudendum est, quia ipsi sumus in baptismo templum Dei facti, testante Apostolo, qui ait: « Templum Dei sanctum est, quod estis vos (*I Cor. III.*) » ipsi civitas regis magni de qua dicitur: « Fundamenta ejus in montibus sanctis (*Psal. LXXXVI.*) » id est, fundamenta Ecclesiæ in soliditate fidei apostolorum et prophetarum. Sed nimis tremendum, quia præmisit Apostolus dicens: « Si quis autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus (*I Cor. III.*) » Et ipse judex justus: « Disperdam, inquit, de civitate Domini omnes qui operantur iniquitatem (*Psal. C.*) » Gaudete quia in nobis Paschæ solemnitas agitur, cum de vitis ad virtutes transire satagimus; Pascha quidem *transitus* dicitur. Gaudendum quia Dominus nostra pectora, civitatem videlicet suam invisere, quia idem Pascha nostræ bonæ actionis præsentia suæ pietatis illustrare dignatur, sed timendum satis ne nos in civitate sua aliud quam ipse diligit agentes inveniat, et ipse se nobis qualem non diligimus districtus redditor ostendat, ne nos in templo nummularios, ne venditores boum, ovium, columbarumve reperiens damnet.

Boves quippe doctrinam vitæ cœlestis, oves opera munditiæ et pietatis, columbæ sancti Spiritus designant, quia nimirum boum juvamine solet ager exerceri; ager autem est Domini, cor cœlesti excultum doctrina, et suscipiendis verbi Dei præparatum rite sermonibus; oves innocenter sua vellera vestiendis hominibus præstant, Spiritus super Dominum in columbæ specie descendit. Vendunt autem boves, qui verbum Evangelii non divino amore, sed terreni quæstus intuitu audientibus impendunt, quales reprehendit Apostolus, quia Christum annuntiarent « non sincere (*Philipp. I.*) » Vendunt oves, qui humanæ gratia laudis opera pietatis exercent, de quibus Dominus ait: « Quia receperunt mercedem suam. (*Math. VI.*) » Vendunt columbas, qui acceptam Spiritus gratiam non « gratis (*Math. X.*) » ut præceptum est, sed ad præmium dant, qui impositionem qua Spiritus accipitur, etsi non ad quæstum pecuniæ, ad vulgi tamen favorem tribuunt, qui sacros ordines non ad vitæ meritum, sed ad gratiam largiuntur. Nummos mutuo dant in templo qui non simulate cœlestibus sed aperte terrenis rebus in Ecclesia deserviunt, sua quærentes, non quæ Jesu Christi (*Philip. II.*)

Verum hujusmodi operarios fraudulentos quæ merces manet, ostendit Dominus, cum facto de funiculis flagello, omnes ejecit de templo. Ejiciuntur autem de parte sortis sanctorum, qui inter sanctes

A positi, vel fecte bona, vel aperte faciunt opera mala. Oves quoque et boves ejecit, quia talium vitam pariter et doctrinam ostendit esse reprobam.

Funiculi quibus flagellando impios de templo expulit, incrementa sunt actionum malarum, de quibus materia damnandi reprobos districto iudici datur. Hinc etenim dicit Isaias: « Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis (*Isai. V.*) » Et in Proverbiis Salomon: « Iniquitates, inquit, suæ capiunt impium, et funibus peccatorum suorum constringitur (*Prov. V.*) » Qui enim peccata peccatis pro quibus acrius damnetur accumulatur, quasi funiculos quibus ligetur ac flagelletur paulatim augendo prolongat.

B Numulariorum quoque quos expulerat effudit æs, et mensas subvertit, quia damnatis in fine reprobis etiam ipsarum quas dilexere rerum tollet figuram, justa hoc quod scriptum est, « et mundus transiet et concupiscentia ejus (*I Joan. II.*) »

Et eis qui columbas vendebant dixit: « Auferte ista hinc, nolite facere domum Patris mei domum negotiationis (*Joan. II.*) » Venditionem columbarum de templo auferre præcipit, quia gratia Spiritus gratis accipi, gratis dari debet. Unde Simon ille Magus, qui hanc pecunia emere voluit, ut majore pretio venderet, audivit: « Pecunia tua tecum sit in perditione; non est tibi pars neque sors in sermone hoc (*Act. III.*) »

C Notandum autem quia non soli venditores columbarum sunt, et domum Dei faciunt domum negotiationis, qui sacros ordines largiendo pretium pecuniæ vel laudis vel etiam honoris inquirunt, verum hi quoque, qui gradum vel gratiam in Ecclesia spiritualem, quam Deo largiente percipere, non simplici intentione, sed cujuslibet humanæ causa retributionis exercent, contra illud apostoli Petri: « Qui loquitur quasi sermones Dei, qui ministrat tanquam ex virtute quam administrat Deus, ut in omnibus honorificetur Deus per Jesum Christum (*I Petr. IV.*) » Quicumque ergo tales sunt si nolint veniente Domino de Ecclesia auferri, auferant ista de suis actibus, ne faciant domum Dei domum negotiationis.

In eodem. — Zelo domus Patris Salvator ejecit impios de templo.

D Zelemus et nos, fratres charissimi, domum Dei, et quantum possumus, ne quid in ea pravum geratur, insistamus. Si viderimus fratrem qui ad domum Dei pertinet, superbia tumidum, si detractionibus assuetum si ebrietati servientem, si luxuria enervatum, si iracundia turbidum, si alii cuiquam vitio substratum, studeamus, in quantum facultas suppetit, castigare polluta ac perversa corrigere, et si quid de talibus emendare nequimus, non sine acerrimo mentis sustinere dolore, et maxime in ipsa domo orationis, ubi corpus Domini consecratur, ubi angelorum præsentia semper adesse non dubitatur, ne quid ineptum fiat, ne quid, quod nostram fraternamve orationem impediatur, totis viribus agamus.

In Joannem. — Jesus autem inclinans deorsum digito scribebat in terra (Joan. viii).

Per inclinationem Jesu, humilitas, per digitum qui articulorum compositione flexibilis est, subtilitas discretionis exprimitur. Porro per terram, cor humanum, quod vel actionum malarum vel bonarum solet reddere fructus, ostenditur. Postulatus ergo Dominus judicare de peccatrice, non statim dat iudicium, sed prius se inclinans deorsum, digito scribit in terra, ac sic demum, quam obnixè rogatus, iudicat, nos videlicet typice instruens, ut cum quolibet proximorum errata conspiciamus non hæc antea reprehendendo iudicemus, quam ad conscientiam nostram humiliter reversi, digito eam discretionis solenter exculpamus, et quid in ea Conditori placeat, quidve displiceat, sedula examinatione dirimamus, juxta illud Apostoli: « Fratres, et si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu mansuetudinis, considerans teipsum ne et tu tenteris (Gal. vi). »

Cum autem perseverarent interrogantes eum, erexit se et dixit eis: « Qui vestrum sine peccato est, primus in illam lapidem mittat (Joan. viii). » Quia hinc et ideo Domino Scribæ et Pharisei tendebant laqueos insidiarum, putantes eum vel immisericordem futurum in iudicando vel injustum, prævidens ille dolos, quasi fila transit araneæ, et iudicium iustitiæ per omnia et mansuetudinem pietatis ostendens. Ecce temperantia miserandi: « Qui sine peccato est vestrum, » ecce iterum iustitia iudicandi, « primus in illam lapidem mittat. » Ac si dixisset: « Si Moyses mandavit vobis mulierem huiusmodi lapidare, videte, quia non hoc peccatores, sed justos facere præcepit. » Primo vos ipsi iustitiam legis implete, et sic innocentes manibus et mundo corde ad lapidandum ream concurrite, primo spiritualia legis edicta, fidem, misericordiam et charitatem perficite, et sic ad carnalia iudicanda divertite.

Dato autem iudicio, Dominus iterum se inclinans deorsum in terra scribebat. Et quidem, juxta morem consuetudinis humanæ, potest intelligi, quod ideo Dominus coram tentatoribus improbis inclinari et in terra scribere voluerit ut alio vultum intendens, liberum daret eis exitum, quos sua responsione percussos citius exituros, quam plura interrogaturos præviderat. Denique audientes, unus post unum exibant, incipientes a senioribus.

Sed figurate nos admonet in eo quod et ante datam et post datam sententiam inclinans scripsit in terra, ut et prius quam peccantem proximum corripiamus, et postquam debitæ castigationis illi ministerium reddiderimus, nos ipsos digna humilitatis investigatione perpendamus, ne forte aut eisdem quæ in ipsis reprehendimus, aut aliis quibuslibet simus facinoribus irretiti, sicut forte fieri potuit ut ipse qui homicidam reum mortis esse iudicaverit, ipse in seipso per odium fraternæ mortis esse reus ante oculum Conditoris inveniatur. Similiter qui

A fornicationis crimen in fratre accusat, in seipso superbix facinus non videat. Ideo jubetur iudex alieni criminis digito discretionis in corde suo describere, ne forte in seipso reus inveniat. Quid ergo nobis in huiusmodi periculis remedii, quid restat salutis, nisi ut cum peccantem conspiciamus alium, mox inclinemur deorsum, id est, quam dejecti ex nostræ conditione fragilitatis simus, si non nos divina pietas sustentet, humiliter inspiciamus, digito scribamus in terra, id est, discrimine solerti pensemus, an cum beato Job dicere possimus: « Neque enim reprehendit nos cor nostrum in omni vita nostra? » (Job xvii.)

Ex decretis Stephani papæ et martyris.

B Vestimenta ecclesiastica, quibus Domino ministratur, et sacrata debent esse et honesta, quibus in aliis usibus nemo debet fruit, quam ecclesiasticis et Deo dignis officiis, quia nec ab aliis debent contingi aut ferri, nisi a sacralis hominibus; ne ultio quæ Balthasar percussit, super hæc transgredientibus et talia præsumptibus veniat divina, et corruiere eos faciat ad ima. Hæc illis in partibus quibus moraris, et in omnibus, quibus potueris, cunctis nota facito, et observare apostolica mandato auctoritate, quia et nostri nobisque commissi in sede apostolica et universali Ecclesia omnes hæc observare nunc et futuris temporibus, professi sunt.

Innocentius papa episcopis Apuliæ.

C Canones apud Nicæam constituti pœnitentes etiam ab infimis officiis clericorum excludunt.

Ex decretis Siricii papæ.

Illud nos quoque par fuit providere, ut, sicut pœnitentiam agere cuiquam non conceditur clericorum, ita et post pœnitentiam ac reconciliationem nulli unquam laico liceat honorem clericatus adipisci, quia quamvis sint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum instrumenta sacramentorum suscipere, qui dudum fuerint vasa vitiorum.

Ex decretis Leonis papæ primi.

Nec primum aut secundum aut tertium in Ecclesiæ gradum quisque laicorum quibuslibet suffragiis fultus ascendat, priusquam ad hoc meritum per legitima augmenta perveniat. Quod enim nunc D utcumque patimur esse veniale, inultum postmodum esse non poterit, si quisquam id quod omnino interdicitur usurpare præsumpserit, quia remissio peccati non dat licentiam peccandi, neque quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit amplius impune committi.

Ex concilio Toletano xii.

Si diaconus aut presbyter crimen capitale commiserit, ab officii honore depositus in monasterium retrudatur, ibique tantummodo, quandiu vixerit, communionem sumat laicam.

Ex canonibus Sylvestri papæ.

Nullus lector vel acolytus vasa sancta audeat tangere, et nullus subdiaconus rem jam consecratam a presbytero alii porrigat, quia aliud est minister

aliud assistens, nisi tantum supportet quod ei sacerdos imponat, suo ore benedictum.

Ex eisdem.

Si quis clericatum promereri desiderat, hoc justum est ut sit ostiarius annum unum, lector annos **xx**, exorcista annos decem; acolythus annos quinque, subdiaconus annos quinque, diaconus annos quinque. Et sic ad honorem presbyterii accedat, et faciens in eo ordine annos sex, si fuerit omnium votiva gratia, non præmio, non invasione cupiditatis, nulli prorumpens gradum, sic ab omni Ecclesia eligatur consecrandus episcopus, nullo de membris Ecclesiæ interdicente, et omni Ecclesia conveniente: *Et dixerunt episcopi, et placet.*

Innocentius papa de temporibus morandis in clero.

Ita sane, ut in eis tempora a majoribus constituta **B** serventur, ne cito quilibet lector, cito acolytus, cito diaconus, cito sacerdos fiat, quia in minoribus officiis si diu perdurent, et vita eorum pariter et obsequia comprobantur, ut ad sacerdotium postea emensis stipendiorum meritis veniant, nec præripiant quod vita probata meretur.

Ex decretis Zosimi papæ.

Hæc autem singulis gradibus, observanda sunt tempora, si ab infantia ecclesiasticis ministeriis nomen dederit, inter lectores usque ad vicesimum ætatis annum continuata observatione perduret, si majoram et grandævus accesserit, ita tamen ut post baptismum statim se divinæ militiæ desideret mancipari, sive inter lectores sive inter exorcistas **C** quinquennio teneatur, exinde acolytus vel subdiaconus quatuor annis, et sic ad benedictionem diaconatus, si meretur, accedat. In quo ordine quinque annis, si inculpate se gesserit, hæere debet; exinde suffragantibus stipendiis per tot gradus datis propriæ fidei documentis, presbyterii sacerdotium poterit promereri. De quo loco, si eum exactior ad bonos mores vita produxerit, summum pontificatum sperare debet, hac tamen lege servata, ut neque digamus neque pœnitens ad hos gradus possit admitti, sane cum etiam defensores Ecclesiæ, qui ex laicis sunt, supradicta observatione teneantur, si meruerint esse in ordine clericatus.

Sylvester in synodo confirmante Nicænum concilium, subscribentibus sibi cclxxv episcopis.

Commoneo autem omnes vestrum consortes unanimiter de redditibus Ecclesiæ quatuor partes fieri, quota pars exigatur. Habeat autem ecclesia unam partem ad se relevandam, pontifex unam, et aliam pauperes vel peregrini, presbyteri quartam et diaconi cum residuo clero, omnibus autem ipso pontifice dispensante. Constituo etiam et hunc ordinem, ut si quis de clero vel presbyteris universorum locorum, quod commune est, transierit de hoc mundo, si neminem de sua generositate habeat, consortem quidquid paupertas ejus habeat, conferat ecclesiæ et partes fiant, sicut supra dictum est.

Huic etiam synodo synodus Nicæna vicissim subscripsit, et eam approbavit, teste Leone nono in

A epistola ad Michaelem et Leonem episcopos. Ubi introducens primum caput hujus concilii, ita loquitur de apostolica sede: « Illi nempe facitis præjudicium de quo nec vobis nec cuilibet mortalium licet facere judicium, beatissimo et apostolico pontifici Sylvestro, divinitus decernente, spiritalique ejus filio Constantino religiosissimo Augusto cum universa synodo Nicæna approbante ac subscribente, ut summa sedes a nemine judicetur. »

Ex decreto Alexandri papæ

Cum sacrorum canonum auctoritas quatuor ex rebus ecclesia jubeat fieri portiones, quarum una pauperibus, altera fabricis ecclesiarum sit impendenda, tertia episcopo, quarta clericis sit conferenda, sicut pauperibus et ecclesiis singulæ partes sunt concedendæ, ita quoque reliquæ partes neque ab episcopo vel clero emendæ sunt vel vendendæ, sed eis pro Evangelii annuntiatione, et pro officii sui labore eodem modo conferendæ.

Ex decretis Gelasii papæ.

Quatuor autem tam de reddito quam de oblatione fidelium, prout cujuslibet ecclesiæ facultas admittit, sicut dudum rationabiliter est decretum, convenientes fieri portiones: Quarum sit una pontificis, altera clericorum, pauperum tertia, quarta fabricis applicanda. De quibus, sicut sacerdotis intererit integram ministris ecclesiæ memoratam dependere quantitatem, sic clerus ultra delegatam sibi summam nihil insolenter noverit expetendum. Ea vero quæ ecclesiasticis ædificiis attributa sunt, huic operi veraciter **C** prærogata, locorum doceat instauratio manifesta sanctorum, quia nefas est, si sacris ædificiis destitutis, in lucrum suum præsul impendia his designata convertat. Ipsam nihilominus ascriptam pauperibus portionem quamvis divinis rationibus se dispensasse monstraturus etiam videatur, tamen juxta quod scriptum est: *Ut videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum qui in cælis est (Matth. v)*, oportet etiam præsentis testificatione prædicari, et bonæ famæ præconiis non taceri.

Ex concilio Mogontino, cui præsedit Bonifacius archiepiscopus et martyr auctoritate Zachariæ papæ, cap. 10.

Ecclesiæ antiquitus constitutæ, nec decima, nec aliqua possessione priventur, ita ut novis oratoriis **D** tribuatur.

Ex eodem, cap. 41.

Quicumque beneficium ecclesiasticum habent, ad tecta ecclesiæ restauranda, vel ipsas ecclesias emendandas omnino adjuvent, et nonam decimam reddant.

Ex concilio Aquilegensi, cap. 3.

Ut nulli presbytero in alio loco baptismum liceat celebrare, nisi in eodem loco, ubi semper baptisteria antiquitus fuerunt.

Ex eodem concilio, cap. 3.

Decimæ quæ a fidei populo dantur, in ecclesiis baptismalibus inferantur, et ipsi presbyteri qui in easdem plebes ordinati sunt, cum omni sollicitu-

dine curam habeant de Christianitatis causa populo sibi commissio, et populus suas decimas suis presbyteris offerat, et presbyteri dividant eas in quatuor partes, sicut antiqua Patrum regula continetur, unam sibi, unam clericis, unam pauperibus, unam ad instauracionem seu luminaria vel incensum ecclesiarum : et hoc statuimus, ut prædicti presbyteri habeant, juxta suam ecclesiam, aut infra suam cellam locum constitutum, ubi quarta, quam pauperibus dari docuimus inferatur.

Ex Regesto Leonis papæ quarti.

De decimis justo ordine non tantum nobis, sed majoribus, visum est, plebibus, tantum ubi sacrosancta dantur baptismata, dari debere.

Gelasius papa Maximo et Eusebio episcopis.

Licet regulis contineatur antiquis parochias unicuique ecclesie pristina dispositione deputatas, nulla posse ratione convelli, ne per consuetudinem pessimam exempli mali temeritate crescente, ubique universalis confusio nasceretur, jam in decretis nostris ante non multum temporis destinatis, omnia jussimus quæ taliter fuerant invasa restitui. Sed quia temeritas pervadentium legem sibi putat posse generari, si sceleri suo pertinaciam retentionis adjungat, ea quæ inter fratrem et coepiscopum nostrum Constantinum Comiscanæ Ecclesie sacerdotem, et directos ab Anconitano pontifice decrevimus, per vos impleri cupimus. Tunc formam in cæteris cogitationibus quæ sit sequenda perscripsimus. Nulla igitur præsumptione statum parochiarum qui perpetuæ ætatis firmitate duravit, patimur immutari, quia neque negligentia pontificis, neque temporalis abjectio, quæ per incuriam forte generatur, nec ignavia faciente consensu, nec subripiunt supplicatione præceptio divellere potest semel diocesim constitutam, ex qua semper ad regenerationem atque consignationem plebs devota consistit.

Idem Justino archidiacono et Fausto. De rebus ecclesie in quatuor partes dividendis.

Vobis et famæ vestræ consultum duximus, ut pontificis vestri loco vobiscum ab eodem aliquis subrogetur, qui ejus nomine pariter universa disponat, quatenus omnia prædia ad vestrum revocetis studium, ne cuiquam clerico pro portione sua solum aliquod ecclesie putetis esse deputandum, ne per incuriam negligentiamque minuatur, sed omnem pensionis summam ex omnibus prædiis rusticis urbanisque collectam ad antistitem deferatis. Ex qua tamen collectione habeatur ratio, quod ad causas vel expensas accedentium necessitatum opus esse perspicitur, ut de medio sequestretur, et quartæ portiones vel fidelium oblationes de hac fiant modis omnibus pensione, ita ut unam sibi tollat antistes, aliam clericus pro suo judicio et electione dispertiat, tertiam pauperibus sub omnium conscientia faciat erogari : Fabricis vero quod competit ad ordinationem pontificis erogatione vestra decernimus pendendum. Si quid forte ab annua remanebit expensa,

electo idoneo ab utraque parte custode condatur in thecis, ut si major emergerit fabrica, sint subsidio, quæ diversi temporis diligentia potuerint custodiri, aut certe ematur possessio, quæ utilitates respiciat communes.

Ex concilio Aureliano, cap. 7.

Omnia quæ Deo offeruntur, consecrata habeantur, in vineis, terris, sylvis, utensilibus, vestimentis, pecoribus et reliquis possessionibus, ut quæ ecclesiis, sine dubio Christo qui sponsus earum est offeruntur.

De eadem re. Ex concilio Rothomagensi, cap. 3.

Omnes decimæ terræ sive de pomis arborum, sive de frugibus Domini sunt, et illi sanctificantur. Boves et oves et capræ, quæ sub pastoris virga transeunt, quidquid decimum venerit, sanctificabitur Domino. Non eligitur nec bonum nec malum, nec altero commutabitur. Si quis mutaverit, et quod mutat, et quod mutatum est sanctificabitur Domino, et non redimetur. Sed quia modo multi inveniuntur decimas dare nolentes, statuimus ut, secundum Domini nostri præceptum, admoveantur semel et tertio ; si non emendaverint, anathematis vinculo constringantur, usque ad satisfactionem et emendationem congruam.

Ex concilio Gaballonensi, cap. 3.

Questi sunt præterea quidam fratres quod essent aliqui episcopi et abbates, qui decimas non sinerent dare ad ecclesias, ubi illi coloni missas audiunt. Proinde decrevit sacer iste conventus ut episcopi et abbates de agris et vineis, quæ ad suum vel fratrum stipendium habent, decimas ad ecclesias deferri faciant ; familiæ vero ibi dent decimas suas, ubi infantes eorum baptizantur, et ubi per totum anni circulum missas audiunt.

Ex concilio Toletano, cap. 36.

De his autem quæ altaribus offeruntur, quarta pars fideliter episcopis deferatur, duæ clericis, decimæ autem, secundum quosdam, singulis annis tertia pars, aut in tertio tota. Sed tamen nos sequentes Romanos, singulis annis quartam partem, aut in quarto totam episcopi recipiant.

Ex concilio Mogontiacensi, cap. 8.

Quatuor partes juxta canones fieri de fidelium oblationibus debent, ut una sit episcopi, altera clericorum, tertia pauperum, quarta restaurationi ecclesiarum servetur.

Ex concilio Agrippinensi.

Item quod decima quæ a fidelibus datur, Dei census nuncupanda est, et ideo ex integro reddenda. Cujus tertia pars secundum canonem Toletanum episcoporum esse debet. Nos vero hac potestate uti nolimus, sed tantum singulis annis quartam partem usu Romanorum pontificum, et observantia sanctæ Ecclesie Romanæ de eadem habere volumus. Quod si quis contentiosius inde repertus fuerit, sive clericus sive laicus ille sit communionem privabitur, et synodali censura judicabitur.